

Recept – vizitdíj nélkül

– avagy programszervezés

VilágKépző módra

Egy – a sorozat vége felé már biztosan állítható – sikeres kezdeményezés mintáját, tapasztalatait szeretném megosztani (mint ötletgazda és kivitelező) mindazokkal, akik program- és rendezvényszervezéssel foglalkoznak könyvtári berkekben...

Örülök Fülöp Ágnes felkérésének, így olyan izgalmas kérdésekről eshet szó, mint hogy hogyan születik az ötlet; honnan kerül rá forrás; hogyan építsünk helyi „brandet” (márkát); hogyan jelenjünk meg a médiában...

Feladatunk egyáltalán?

A közművelődési könyvtárak örök problémája a rendezvényszervezés, mely egyfelől tulajdonképpen nem alaptvékenység, a könyvtárosi óraszámba nehezen illeszthető feladat és viszonylag költséges műfaj; másfelől viszont közönséget vonz, hírértékkel bír (helyi szinten biztosan) és nem utolsósorban imázsépítő, olvasói elkötelezettséget javító is lehet. S ezek bizony nyomós érvek.

Külön problémakör, hogy a könyvtárak többsége az aktív korosztályt célzó programokat nem meri felvállalni – kivételt talán a kiállítások, író-olvasó találkozók, helyi művészcsoportok találkozási jelentenek, melyek (legyünk őszinték) gyakran belterjes módon termelik ki a közönséget – mivel a legnehezebben mobilizálható rétegről van szó.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (FSZEK) egyik peremkerületi, de méreteiben a nagyobbak közé tartozó könyvtárában, a Lőrinci Nagykönyvtárban ezt az olvasói réteget próbáltuk megcélozni – aki esetleg többet is akar tudni a könyvtárról: www.fszek.hu/thokoly címen bővebben olvashat róla. A peremkerületiség hangsúlyozását azért tartom fontosnak, mert a könyvtár telepítési adottságaiból következően tapasztalataink tágabb körben – jellemzően városi könyvtárak számára – lehetnek hasznosak.

In medias res...

Több éve foglalkoztat a gondolat, hogy mivel és hogyan lehet a fent említett aktív korosztályt a könyvtárba csábítani (galériánk, művészcsoportjaink persze nekünk is vannak). Sok helyen kísérleteznek „népszerű témákkal” (ezoterika, kismama klub), most valamilyen komolyabb műfajban gondolkodtam. Korábban próbálkoztunk egzotikus kultúrákat (India, Mexikó, Kína) bemutató nagyszabású rendezvényekkel, melyek sikeresek voltak, viszont magas költségigényük évente csak egy „téma nap” megrendezését tette lehetővé. A VilágKépző koncepcióját, nem titok, részben a régi TIT-es szabadegyetem-jellegű programok, részben a Mindentudás Egyetemének sikere ihlették, helyi feltételekre adaptálva. Szerettem volna, ha a könyvtár, mint kultúraközvetítő, a tudományos ismeretterjesztés méltó helyszínévé vállalna szerepet. Az ötlet még 2004 második felében született, de a „hogyan s miként” szerteágazó kérdései miatt egy évig érlelődött (így fogalmazza meg szépen az ember a bátortalanságát). A partnerkutatás 2006 tavaszán kezdődött, a tényleges szervezés pedig június-

VilágKépző

A Lőrinci Nagykönyvtár ismeretterjesztő sorozata

ban. A felkért előadók – szakterületük neves képviselői – a tudomány és a kultúra új eredményeit, érdekességeit igyekez(n)tek élvezetes, közérthető formában megosztani a hallgatókkal. A sorozat előadásai 2006 októ-

berétől 2007 májusáig havi egy alkalommal jelentkeztek. Tudatosság van ebben is, tekintettel a célközönségre. Szeptemberben (iskolakezdés) nem érdemes sorozatot indítani, pénteken kevesebben érnek rá (bevásárlás stb.), ezért lett csütörtök; 17 órára pedig a klasszikus munkaidőben dolgozók éppen ideérnek. Apróságnak tűnő szempontok, de nagyon fontosak.

Kezdetől fogva nyilvánvalóvá vált, hogy – bár a részfeladatok megoszthatók – alapvetően egyetlen ember kezében kell összpontosulniuk a szálaknak. Ez amolyan „Stand-up Comedy” (mely műfaj művelői kiállnak a színpadra s egy-személyes műsort adnak). Partnereket, előadókat egyetlen szervező keres, aki minden információval rendelkezik és aki ugyanakkor kellően rugalmas tud lenni, hiszen „ténylegesen kézben tartja a dolgokat”, az anyagi kérdésektől a marketingig. Természetesen a frontvonal jó háttér-színját kíván, kellően kritikus, segítőkész és ötletgazdag munkatársakat...

A sorozat előadásai az alábbiak szerint alakultak:

Aigner Szilárd meteorológus: Az időjárás-előrejelzés több mint időjóslás

Vekerdy Tamás pszichológus: Gyerekek, óvodák, iskolák – és ami mögötte van...

Almár Iván úrkutató: Ha jövő, akkor világűr!

Kubassek János geográfus: Magyar utazók és az angol beteg

Czeizel Endre genetikus: A genetika forradalma
Galács András paleontológus: Őslénytani hamis-ságok

Popper Péter vallástörténész: Júdás-evangéliuma
Ranschburg Jenő gyermekpszichológus: A lurkók, a számítógép és a TV

Úgy gondolom, hogy a lista magáért beszél. Külön büszkeség, hogy az eredetileg összeállított névsort csak egyetlen „nem” miatt kellett

módosítanunk, a kezdeményezés újszerűsége, a kísérlet miatt nem kellett győzködni egyik előadót sem. Sokan kérdezték, hogyan sikerült elérni őket: nem titok, hogy a könyvtáros berkekben szokásos úton-módon, jellemzően a kiadókon, illetve kisebb részben az interneten keresztül. Akit lehetett, előzetesen írásban (e-mailben) megkerestem, így a szóbeli egyeztetésre már rendelkezett minden fontos információval.

Jó bornak is kell...

Az utóbbi években szerencsére a könyvtáros szakma is kezdi felismerni, hogy nem elég a „110%-os teljesítmény”, az eredményeket el is kell tudni adni – és elsősorban nem a szakmabelieknek (nekik előbb-utóbb a madarak is elcsiripelik, de a nyomtatott vagy elektronikus szakajtóban – mint jelen írás is – biztosan megjelenik), hanem a szélesebb közönségnek, támogatóknak és a médiának. Rendezvényeket, fesztiválokat számtalan helyen szerveznek, ebből a kavalkádból nem egyszerű kitűnni.

A másik és legalább ilyen fontos szempont: a rendelkezésre álló erőforrások kérdése. Mi célszerűbb? Elaprózni a forrásokat, viszont állandóan jelen lenni, avagy ritkább, de rendszeres, viszont nagyobb szabású programokkal jelentkezni? Hajlok az utóbbira, bár nekünk is vannak kis költségigényű sorozataink.

Márka/brand kialakítása... A VilágKépző – szerénytelennek tűnik, de sokak által dicsért – jól eltalált megfogalmazás. Utal a szabadegyetemi jellegre, s a különböző tudományterületekről szóló előadások mozaikjából valóban összeáll egyfajta kép a világról. A sorozatcímhez persze logó is kell. Ezekhez pedig könyvtárosi kreativitás („magad uram, ha...”). Partnereket, előadókat sokkal könnyebb úgy megkeresni, ha látszik, hogy komolyan végiggondolt, koncepciózus tervekről van szó. A cím, a logó pedig visszaköszön plakátokon, interneten, újságcikkben, rádióhirdetésben – mindenhol.

PéNZ, péNZ, péNZ

Kiemelendő, hogy a sorozat a látogatók számára ingyenes volt. Emiatt, mivel belépődíjak még részlegesen sem járultak hozzá a finanszírozáshoz, más forrás után kellett nézni. A FSZEK esetében a budapesti kerületek támogatása –

mivel a fenntartó a fővárosi önkormányzat – jobbra eseti jellegű (pl. könyvtárfelújítás), illetve konkrét feladat- és szolgáltatásfinanszírozó (rendezvényszervezés, speciális szolgáltatások – pl. hátrányos helyzetű olvasók ellátása stb.). Pestszentlőrincen a települési önkormányzattal kötött, háromévente megújuló ún. közművelődési megállapodás ebben a tekintetben úttörő jellegű volt. Az önkormányzat meghatározott feltételek mellett, adott keretösszeggel, kiszámítható módon támogatja rendezvényszervező tevékenységünket (ami jelentős fegyvertény, mivel három művelődési házat is fenntart), emellett pályázati források – sokszor esetlegesen – jelentenek háttérrel ötleteink megvalósításához. A megállapodásnak köszönhetően az eltelt három évben számtalan és változatos programot kínáltunk rendezvénylátogatóinknak, akik közel 13 ezren voltak. A keretösszeg természetesen a gyerekfoglalkozásoktól a kiállításmegnyitókig mindenre szól, így a VilágKépzőre ebből kigazdálkodott forintokat jól be kellett osztani. A kiszámíthatóság miatt minden előadónak egyforma tiszteletdíjat ajánlottunk – még a mai világban is volt, aki nem élt vele... Alapvető szempont volt, hogy az előadói díjakon kívül minél kevesebb dologért kelljen fizetni, amit lehet, váltson ki kreativitás, belső munka. Azt már megszoktuk, hogy a könyvtáros a rendezvényszervezés minden szegmenséhez kell hogy értsen (a marketingtől a technikai feladatokig). A teljes költségvetés – hihetetlennek tűnik – nem volt több 300 ezer forintnál.

Partnerek

A település önkormányzatán túl megnyertük az Interpress Magazint (IPM) mint támogatót (hirdetés a lapban, ajándék minden résztvevőnek, sorsolható előfizetések), a Kossuth Rádió Tudományos Szerkesztőségét (alkalmanként informatív felhívás), a Civil Rádiót (októbertől májusig minden adásnapon harminc másodperces reklámspot). Tudni kell, hogy csak a támogatott hirdetések havonta 700 ezer forint értékűek voltak. Ezen túl előadásonként 50–80 ezer forint nem anyagi jellegű szponzorációs támogatást gyűjtöttünk.

Emellett természetesen a helyi média képviselőit (Helyi Téma, Lőrinci Magazin, TV18, Városkép) is felkértük a VilágKépző támogatá-

sára. De partnerként például kávéházat is megkerestünk.

Egy kis kitérő: korábban könyvtárunk szervezésében egy szakmai műhelyen vendégül láttuk *Bíró Pétert*, a Siemens Rt. akkori kommunikációs igazgatóját (olyan cégeknél is dolgozott, mint a McDonald's és a Hungexpo), aki a kulturális szponzorációról tartott előadást. Az általa elmondottak sok tanulságot hordoztak; a legfőbb üzenet mégis az volt: meg kell találni az érdekközösséget támogató és támogatott között...

A partnerkeresés logikája alapján kikövetkeztethető volt és a valóság igazolta is, hogy a Mindentudás Egyeteme támogatói nem fognak hasonló program mellé állni.

Emiatt más lehetőségek után néztünk. Konkrét példa: az IPM-nek – mint az ismeretterjesztés színvonalas hazai képviselőjének – elment egy mindenre kiterjedő felkérő levél, kizárólagosságot ajánlva. A kiadóigazgató, *Vajdics Enikő* maximálisan segítőkész és korrekt volt. A Civil Rádió – mely rétegrádió, de magasan kvalifikált hallgatói körrel bír – még a spot elkészítését is vállalta. Ugyanakkor az is igaz, hogy ismert programmagazin hirdetési felületet töredékáron kínált a listaárhoz képest (15–20%), de anyagi okokból sajnos nem tudtunk élni vele...

Vagy jól sikerült partnereket választani, vagy a programot dicséri, de jellemzően nem találkoztunk visszautasítással és még attól is kaptunk válaszlevelet, aki nemet mondott.

Tanulságok

Alapvető, hogy merni kell belevágni... Kidolgozott tervek, következetesség és egyben rugalmasság segít partnereket találni. A kitartó szervezés, odafigyelés pedig visszatérő közönséget eredményez. Köszönhetően a híradásoknak, a kerületen kívül Budapestről és vonzáskörzetéből is érkeztek vendégek, sőt a programról az IPM-ből értesülő erdélyi jelentkezőnk, látogatónk is volt. Hasznosnak bizonyult az e-mailes regisztráció, közel százötven címre tudtunk így emlékeztető értesítést, hírlevelet küldeni. A jellemzően telt házas előadások öröméhez – több mint hétszáz látogató – hozzátartozik, hogy azért elgondolkoztatott: ekkora erőfeszítés kell ahhoz, hogy spontán felnőtt érdeklődők töltsék meg a könyvtárat. De ha az elején azt írtam, hogy jó könyvtári rendezvények mellett szólhat, hogy közön-

séget vonzanak, hírértékkel bírnak, imázsépítő, olvasói elkötelezettség-javító hatásúak, akkor a VilágKépző ezeknek a kívánalmaknak megfelel.

Szó került róla, hogy a programot „franchise-rendszerben” át lehet adni, arról is, hogy mintájára IPM-klubok alakulhatnának... ezek még bizonytalan elképzelések. Mi a sorozatot mindenestre folytatjuk, de terveink szerint egyben meg is újítjuk: indul a VilágKépző Art, mely szintén neves közreműködőkkel a művészeti ágakat mutatná be (filmrendezéstől a táncig, építészettől a színészetig).

Farkas Ferenc

Olvasni jó! Kampány a gyerekek olvasási kultúrájának javítására

A három évvel korábban megrendezett vetélkedő (*Nagy Mária* írása e lap hasábjain, 2004. 2. sz. p. 25–26.) sikerén felbuzdulva a Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár (KKMK) és a Kisalföld című napilap immáron másodszer hirdette meg Győr-Moson-Sopron megye 5–8. osztályos diákjainak az *Olvasni jó!* vetélkedőt, amit nagy várakozás előzött meg a pedagógusok és a könyvtárosok körében egyaránt. A 2006. október 10-én indult programsorozat közel négy hónapon keresztül tartotta izgalomban a megye 10–14 éves diákjainak mintegy húsz százalékát, a figyelem középpontjába állítva az olvasást, a helyismereti kutatást. A vetélkedő célját a napilap hasábjain *Horváth József*, a könyvtár igazgatója fejtette ki: „[...] reméljük, hogy a verseny hatására minél több diák megy könyvtárba, [...] a válaszok megkeresése az ismeretek gyarapodását eredményezi, [...] a gyerekeknek csapatban kell dolgozniuk, így együtt élhetik át a kutatás örömeit.”

Nevezési feltételek, versenyszabályok

A játékra kizárólag öttagú diákcsoportok jelentkezhetnek. Valamennyi csapattagnak általános iskolás felső tagozatosnak vagy kisgimnazistának kellett lennie. Nem volt feltétel, hogy mind az öten osztálytársak legyenek, de az igen, hogy egy iskolába járjanak. Egy iskolából több csapat is nevezhetett. A csapatoknak nevet és jeligét